

Breingezondheid bij niertransplantatiepatiënten

A.L. Ziengs, MSc
Psycholoog

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Disclosure

- No conflicts of interests to declare

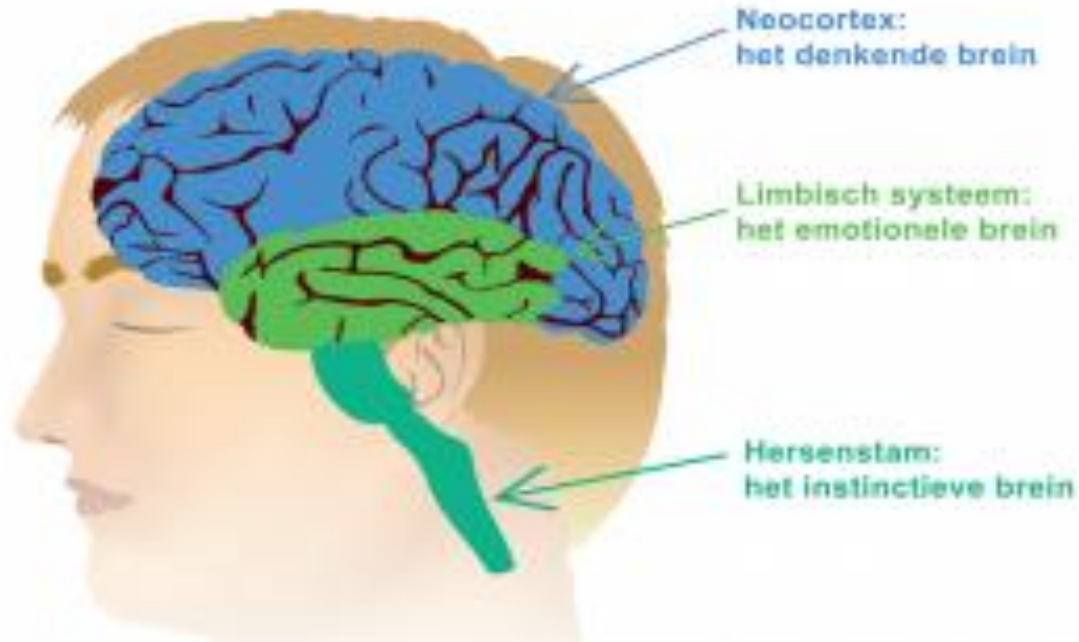
Inleiding

- Cognitie
- Cognitie in kaart brengen
- TransplantLines
- Eerste resultaten
- Discussie

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Het brein

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Cognitief functioneren

- Cognitie = het vermogen waar te nemen, informatie te verwerken, leren en te gebruiken.
- Cognitieve functies = geheugen, taal, aandacht, ruimtelijke waarneming, executieve functies, etc.

Cognitieve domeinen

- Geheugen = het vermogen informatie op te slaan, te verwerken en op te diepen uit het geheugen.
- Beperkingen in geheugen:
 - Moeite hebben om gebeurtenissen te onthouden en/of weer terug te halen uit het geheugen.

Cognitieve domeinen

- Aandacht = aandacht vasthouden, tempo van informatieverwerking, verdelen van de aandacht of aandacht gericht vasthouden.
- Beperkingen in aandacht:
 - Moeite hebben met verdelen of wisselen van de aandacht
 - Moeite hebben met het vasthouden van de aandacht
 - Moeite hebben met het richten van de aandacht

Cognitieve domeinen

- Executief functioneren = zijn de hogere denkprocessen die nodig zijn om activiteiten te plannen en aan te sturen. Je kunt ze zien als een 'dirigent'.
- Executieve functies zorgen voor efficient, sociaal en doelgericht gedrag.

Executieve functies

- Executieve functies = inzicht/ zelf-beoordeling, doelen stellen, plannen, initiatief nemen, flexibiliteit in gedrag en strategisch gedrag.
- Beperkingen in executieve functies:
 - Problemen met het toepassen van kennis
 - Problemen met het initiëren of remmen van gedrag
 - Problemen met het overzien van gedrag
 - Problemen met het structureren van informatie

Cognitie in kaart brengen

- Middels Neuropsychologisch onderzoek (afgekort NPO)
- Verschillende taken

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Cognitie in kaart brengen

- Geheugentaken
 - Heel aantal losse woorden onthouden
 - Zoveel mogelijk woorden opnoemen binnen 1 minuut
- Aandachttaken
 - Zo snel mogelijk een aantal cijfers met elkaar verbinden
 - Een reeks met cijfers achterstevoren herhalen

Voorbeeld van een taak

- Dierentuin-plattegrondtest

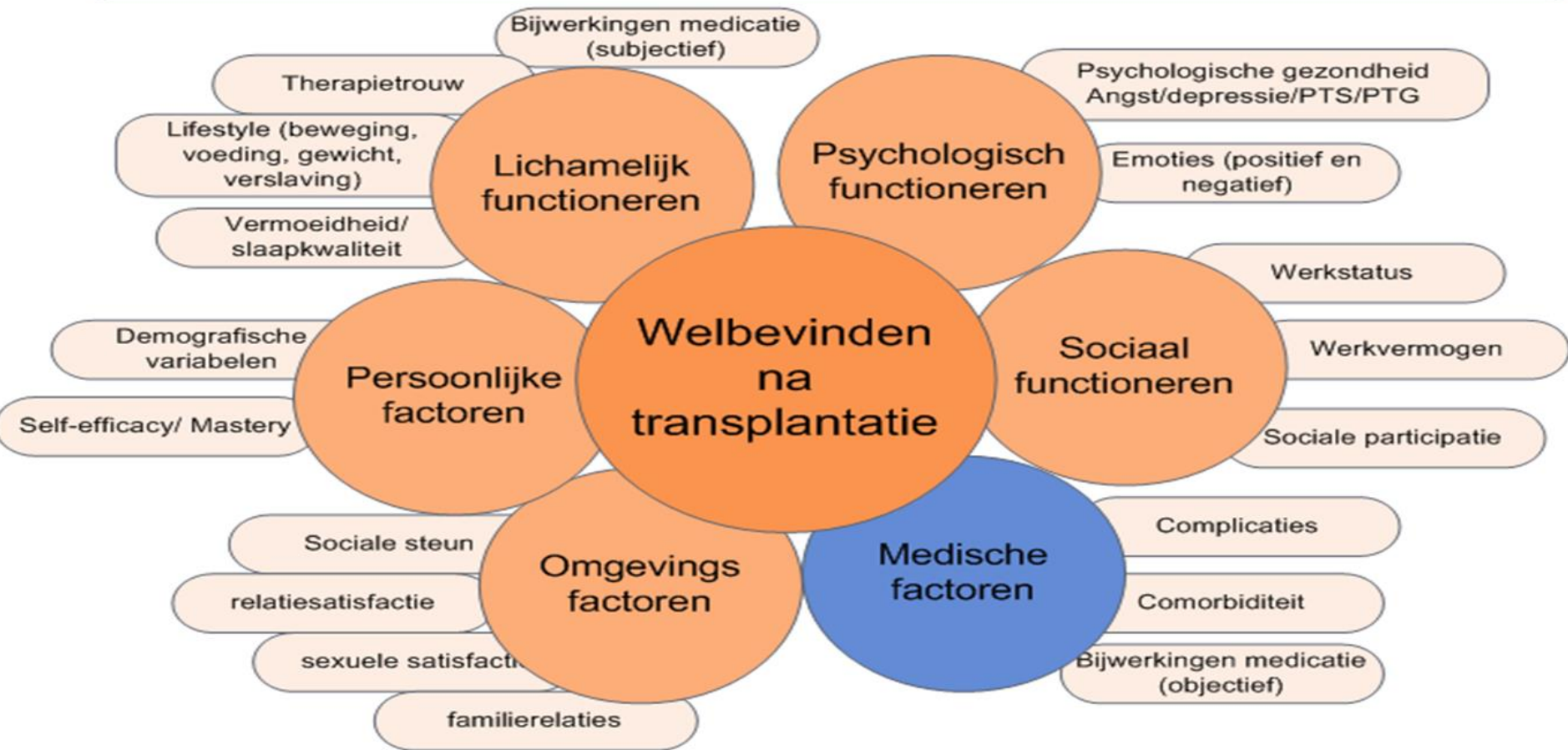
umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

TransplantLines

- Doel: Op de individuele patiënt afgestemde behandeling ontwikkelen.

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

TransplantLines

- Gegevens worden geanalyseerd om te kunnen voorspellen welke patiënten beter overleven met donornier.
- Patiënten waarbij het risico groot is op negatieve effecten na de transplantatie kunnen dan, door middel van gepersonaliseerde zorg, optimaal ondersteund worden.

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

TransplantLines

- Het onderzoek van TransplantLines bestaat uit drie onderdelen:
 - Vragenlijst onderzoek
 - Fysiek onderzoek
 - Cognitief onderzoek

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Vragenlijst onderzoek

- De volgende onderwerpen worden uitgevraagd:
 - Leefstijl: Voeding, alcoholgebruik, roken, bewegen
 - Vitaliteit: Vermoeidheid, slaapkwaliteit, kracht/uithouding
 - Medicatie: Therapietrouw, bijwerkingen medicatie
 - Welbevinden
 - Emotionele reactie op het ontvangen van een donororgaan
 - Angst/depressie
 - Sociaal domein: werk/werkvermogen, maatschappelijke participatie
 - Ondersteuning partner/anderen

Fysiek onderzoek

- Wat zijn determinanten van een actieve leefstijl na transplantatie?
- Hoe is het beloop van conditie, spierkracht, balans en coördinatie na transplantatie?

Breingezondheid bij niertransplantatiepatiënten

- Patiënten ervaren geheugenproblemen en/of concentratieproblemen
- Zorgprofessionals (m.n. artsen) viel het op dat patiënten soms meer ondersteuning nodig hadden

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Cognitief onderzoek bij niertransplantatiepatiënten

- Neuropsychologisch onderzoek afgenomen
- 45 minuten
- Resultaten uitgewerkt en scores vergeleken met anderen van dezelfde leeftijd en opleidingsniveau

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Patiënt gegevens

	Niertransplantatiepatiënt <i>n</i> = 118	Gezonde controle <i>n</i> = 77
Geslacht, vrouw %	48 (40.7%)	35 (45.5%)
Leeftijd	54.3 (19-77)	55.5 (19-77)
Opleidingsniveau*	5.0 (2-7)	5.2 (3-7)
Jaren na transplantatie	11.6 (1-42)	--
Dialyse ontvangen, ja %	73 (61.9%)	--
Maanden gedialyseerd	33.3 (3-128)	--

* Verhage codering: 7-punts schaal van 1 (lage school) tot 7 (universiteit).

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Resultaten

Cognitief domein	Test	Patiënt n = 118 M (SD)	Controle n = 77 M (SD)	p
Geheugen	DS FW	8.8 (2.0)	8.8 (1.8)	.819
	15 WT IR	40.4 (10.8)	43.3 (9.6)	.049
	15WT DR	8.8 (3.1)	8.8 (2.6)	.943
	Word Fluency	22.7 (6.0)	24.8 (4.9)	.010*
Aandacht	TMT-A	35.5 (14.6)	30.7 (10.1)	.008*
Executief functioneren	TMT-B	82.3 (44.6)	62.7 (23.5)	.001*
	LF	32.6 (11.1)	38.0 (10.8)	.001*
	DS BW	7.9 (2.1)	8.2 (1.6)	.211

* Significant na Bonferroni – Holm correctie

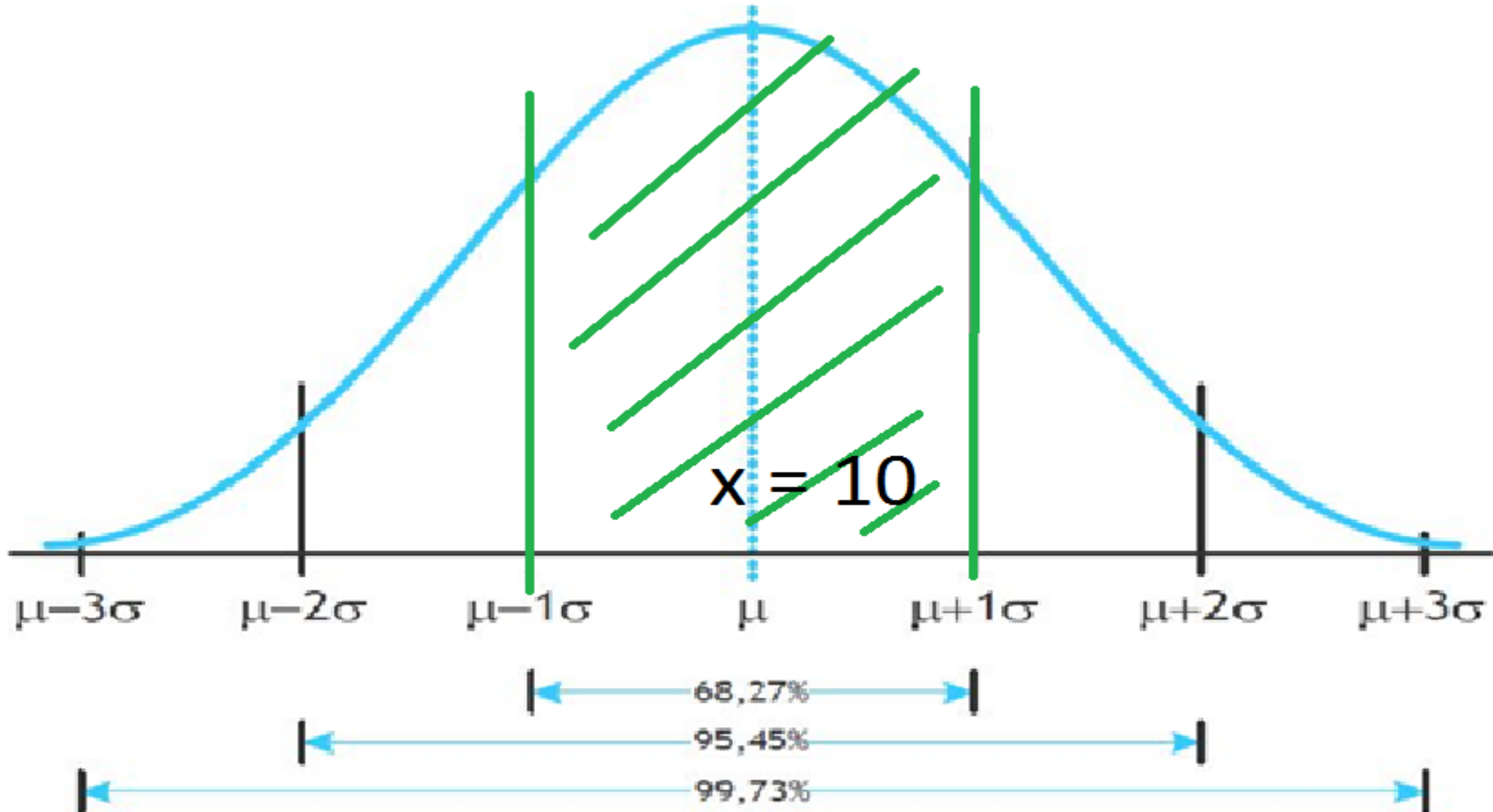

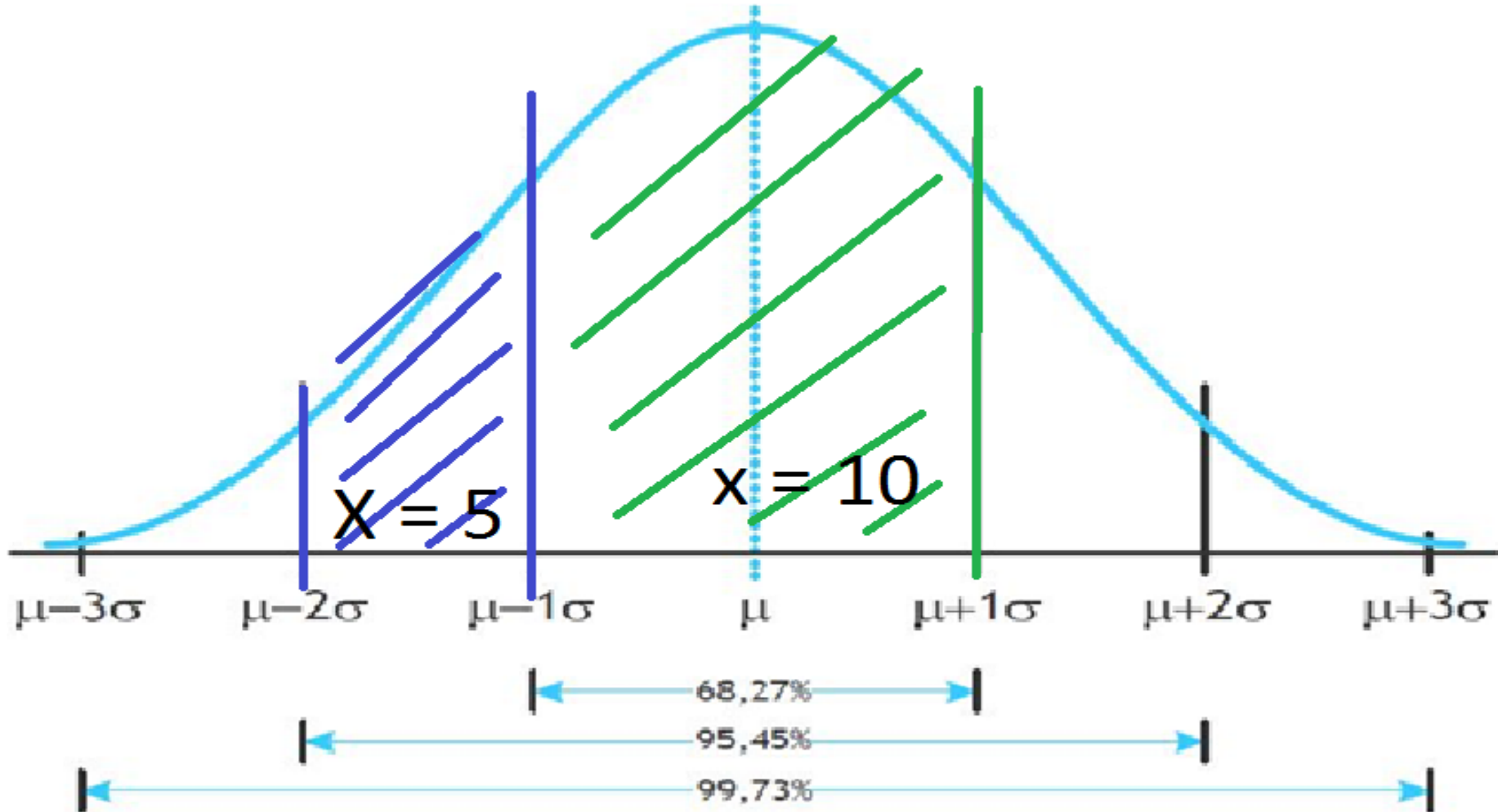
umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

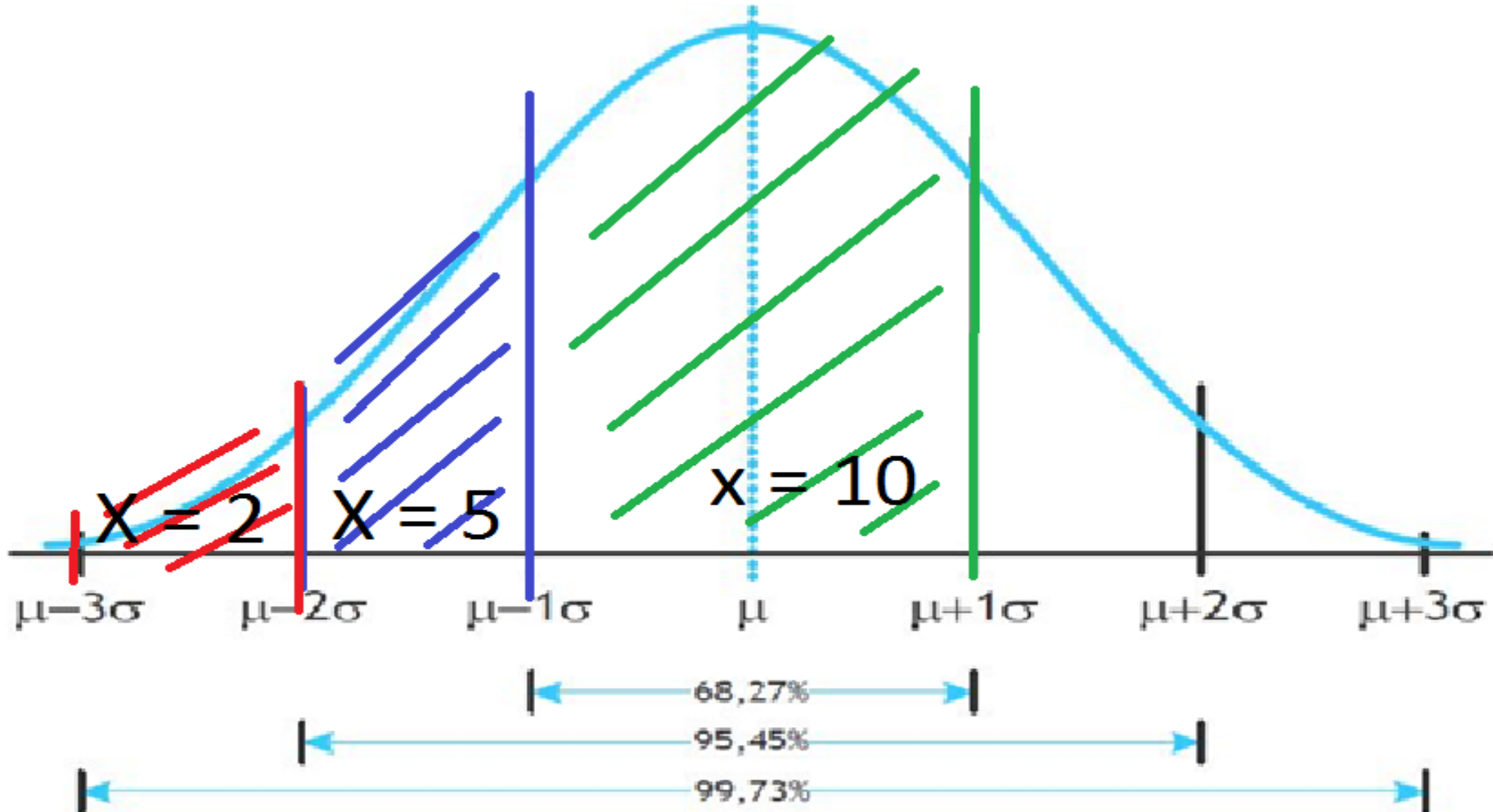
Resultaten

- Klinisch perspectief
 - 58.5% voldoet aan de criteria gesteld voor een Milde Cognitieve Stoornis (MCI)

Resultaten

- Klinisch perspectief
 - 58.5% voldoet aan de criteria gesteld voor een Milde Cognitieve Stoornis (MCI)
 - 5 tot 20% van niertransplantatiepatiënten met MCI heeft kans op het ontwikkelen van dementie (Gupta et al. 2017)
- Associatie met het participatie in het dagelijks leven
 - Frequentie van participatie in het dagelijks leven
 - Restricties in het dagelijks leven
 - Tevredenheid in het participeren in het dagelijks leven

Belangrijk

- Geen voormeting gedaan, echter:
 - Geen associatie zichtbaar tussen tijd sinds transplantatie en cognitieve stoornissen.
 - Dit impliceert dat de cognitieve stoornissen kort na transplantatie ook aanwezig waren.

Discussie

- Na niertransplantatie wordt veel van patiënten gevraagd:
 - Wennen aan een ander, veelal intensiever, medicatiegebruik
 - Houden aan, vaak ingewikkelde, doktersadviezen
 - Tijdig medische problemen met zorgprofessionals bespreken
 - Gezonde levensstijl hanteren

Wat betekent dit?

- Gevolg van cognitieve stoornissen kunnen zijn:
 - Minder goed kunnen houden aan dokters- of medicatieadviezen
 - Moeite met het hanteren van een andere levensstijl
 - Moeite met het oppakken van hobby's of werk
 - Etc.

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Oorzaak

- Oorzaak van de verminderde breingezondheid is vaak gerelateerd aan vasculaire risicofactoren (Etgen, 2015; Chillon et al. 2015).
- Maar...

Oorzaak

- Wat is de invloed van medicatie op het brein?
- Wat is de invloed van dialyse?
- Is er een verschil tussen patiënten die wel of niet dialyse hebben ontvangen?

Doel onderzoek

- Patiënten die ondersteuning willen zullen afhankelijk van de specifieke situatie en klachten en doelen:
 - Praktische adviezen krijgen hoe om te gaan met de neurocognitieve veranderingen.
 - Neuropsychologische training krijgen.
 - Specifieke ondersteuning thuis aangeboden krijgen.

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

Take home message

- Onderzoek laat zien dat er ongeveer 11 jaar na niertransplantatie cognitieve beperkingen aanwezig kunnen zijn in meerdere cognitieve domeinen.
- De beperkingen zijn geassocieerd met participatie in het dagelijks leven.

Take home message

- Wanneer klachten worden ervaren in bijvoorbeeld geheugen of aandacht...
- Neem contact op met de huisarts en vraag om een nader onderzoek!

Bedankt voor uw aandacht

- Zijn er nog vragen?

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center

transplantcenter.umcg.nl
a.l.ziengs@umcg.nl

umcg Transplantation
Comprehensive Transplant Center